

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL XVI

Nr. 274.

Braşov, Sâmbătă, 11 (23) Decembrie

1893.

Redacţia: Administraţiunea
Tipografia:
Braşov, piaţa mare, Târgul
Inului Nr. 30.
Brevet de înregistrare nu se primeşte.
Responsabilitate nu se ia.
Sloganul de anunţuri:
Braşov, piaţa mare, Târgul
Inului Nr. 30.
Lecziunile mai primite în Viena
R. Koss, Unasstein & Topler (Otto
Koss), H. Schalk, Alois Hornel, M.
Koss, A. Oppel, J. Donnerberg; în
Budapesta: A. T. Goldberger, Ec-
stern Bernat; în Frankfurt: G. L.
Daupe; în Hamburg: A. Stomer.
Preţul inserţiunilor: o serie
garantată pe o colină 6 cr. şi
30 cr. timbra pentru o publi-
caţie. Publicaţi mai deosebi după
tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o
serie 16 cr. v. a. s. 80 bari.

„Gazeta” este în să-oraşi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un an 12 fl., pe şase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-ri de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-ri de Duminică 3 franci.
Se primumă la toate oficiile
poştale din ţară şi din afară
şi la dd. selectori.
Abonamentul pentru Braşov
a administraţiunea, piaţa mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagiu
I.: pe un an 10 fl., pe şase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.
s. 16 bani. Atât abonamen-
tele cât şi inserţiunile sunt
a se plăti înainte.

Actul de acuzaţiune

la procesul pentru Memorandul.

Astăzi suntem în poziţiune de a da publicităţii faimosul act de acuzaţiune al procurorului superior din Cluşiu, prin care sunt acuşaţi şi citaţi înaintea juriului din Cluşiu membrii comitetului central al partidei noastre naţionale, în număr de 23, şi afară de aceştia patru bărbaţi români, cari nu fac parte din acest comitet, toţi pe motivul, că ar fi comis delictul de agitaţiune prin aceea, că au răspândit Memorandul, care ar ataca puterea obligatorie a legii despre uniune. Etată-lu:

Dela procurorul superior din Cluşiu.

Nr. 4412-1893

a. c.

Ilustratarea Voastră, d-le preşedinte reg. de tribunal, ca judecătoria de presă!

În tipografia din Sibiu, care mai înainte era înregistrată sub numele de „Institutul Tipografic” şi forma proprietatea unei societăţi pe acţiuni, mai în urmă însă, de la 1 Iunie 1892, formeză proprietatea privată a lui Eugen Brode, s'a tipărit un memoriu în limbe: germană, franceză italiană şi română, adică în limba valahă, al cărui titlu, după textul original român, este următorul: „Memorandul Românilor din Transilvania şi Ungaria, către Măiestreţea Sa imperială şi regală apostolică Franciscă Iosif I, împărat al Austriei, rege apostolic al Ungariei, rege al Bohemiei, Dalmaţiei, Croaţiei, Slavoniei, Galiciei, Lodomeriei, — Duce al Salisburgului, al Stiriei, Carintiei, Carneoliei, Bucovinei, Silesiei superioare şi inferioare; — Mare principe al Transilvaniei, — Margraf al Moraviei, — comite princiar al Habsburgului şi Tirolului etc. etc. etc. Sibiu, tiparul Institutului Tipografic 1892.”

În publicaţia apărută sub acest titlu, adică dela şirul al 32 al alineatului 9 de pe pag. 2 a acestui memoriu şi până la rândul 6. ainea 2, pag. 3 se cuprind următoarele expresii, cari după traducerea

autorisată ungurescă, ce se află între actele de investigare, sună astfel:

„Dreptul istoric, întocmai ca dreptul public al Transilvaniei, legile fundamentale, „Sanctiunea pragmatică” asigură autonomia Transilvaniei într-o formă neatacabilă, şi poporul român mai ales după proclamarea egalei îndreptăţiri la 1848, şi după dezvoltarea făcută în anii 1863-1865 în dreptul public, avea în aceste hotăriri preţioase cele mai supreme garanţii ale vieţii lor naţionale şi aspiraţiunile lor naţionale culminau în această autonomie.”

„În contra vederilor politice dominante într'un şir de secol, această autonomie a fost, prin uniune, nimicită într-o formă nedreptă, contrară dreptului public şi drepturilor elementelor libere, cari constituiesc Transilvania, şi fără considerarea la poziţiunea etnică şi geografică şi la dezvoltarea ei specifică, cari toate reclamă cu insistenţă susţinerea acestei autonomii. Prin fapta această poporul român se simte vătămă în drepturile sale istorice şi naţionale; pentru-că:

„a) Uniunea s'a enunţat fără participarea Românilor într-o formă corespunzătoare numărului şi însemnătăţii lor în această ţară, — şi încă s'a enunţat printr-o dietă, care îşi avea reprezentanţii săi pe baza legilor electorale din 1790-1791 şi a legilor din 1848, adică pe baza legilor din timpul întunecosului feudalism ş. a.”

Mai departe, tot în acea publicaţie, respective în alineatele 3 şi 4 — adică dela şirul 24 până la şirul 31 — de pe pagina 3 a Memoriului, se cuprind următoarele expresii, cari în aceeaşi traducere autorisată sună:

„b) Vătămă se simte, de altă parte, poporul român prin această uniune, pentru-că această faptă a pregătit efectuirea fuziunii, fără considerarea legilor, cari garantează autonomia acestei ţări.

„Uniunea şi realizarea ei prin articolul de lege 43 din 1868, sunt negarea adevărată a tuturor drepturilor poporului român, care popor prin majoritatea lui absolută formeză vechia Transilvanie, precum şi ignorarea tuturor acelor legi fundamentale, cari garantează autonomia Principatului;

sunt înlăturarea totală a elementului român şi o nedreptate atât din punctul de vedere legislativ şi juridic, cât şi din punctul de vedere politic.”

Aserţiunile şi expresiunile citate mai sus, cari se cuprind în numitul Memoriu, — mai ales însă acelea în cari se susţine: că „autonomia Transilvaniei a fost nimicită, prin uniune, într-o formă nedreptă, contrară dreptului public şi drepturilor elementelor libere, cari constituiesc Transilvania”; şi că prin uniune „poporul român se simte vătămă în drepturile lui istorice şi naţionale, pentru-că uniunea s'a enunţat fără ca Românii să fi participat într-o formă corespunzătoare numărului şi însemnătăţii lor în această ţară”, — şi s'a enunţat, după cuvintele Memorandului, „printr-o dietă, care îşi avea reprezentanţii săi pe baza legilor electorale din 1790-1791”, adică „pe baza legilor din timpul întunecosului feudalism”; — şi în fine, acea espunere a Memorandului, în care se susţine: că „Uniunea şi realizarea ei prin art. de lege 43 din 1868 este o nedreptate atât din punctul de vedere legislativ şi juridic, cât şi din punctul de vedere politic”, cuprind în sine negarea valabilităţii şi puterii obligatorii a articulelor de lege despre uniune, sau despre încorporarea Ardelului, în înţelesul mai strâns, la Ungaria: adică a art. de lege I din 1848, din Ardel, şi VII ex 1848 din Pojun, respective din Ungaria, precum şi a articolului de lege 43 din 1868 despre intrarea în vigore a legilor pentru uniune.

Este atacată în espunerile şi expresiunile de mai sus valabilitatea şi puterea obligatorie a numitelor legi mai ales prin aceea, că după înţelesul lor lămurit, legea despre uniune numai atunci ar fi putut fi adusă în mod valabil, decât în dieta ardelă din 1848, ar fi fost reprezentanţii locuitorii români din Ardel în măsură corespunzătoare preponderanţei lor numerice şi pretinsei lor însemnătăţi, şi decât ei ar fi luat parte la aducerea legii despre uniune.

De-ore-ce însă în dieta această ardelă din 1848, populaţiunea română din Ardel n'a fost reprezentată, ér dieta a fost alcătuită pe baza legilor de drept public din 1790/91 — după Memorandul, legea despre uniune nici n'a putut să se

aducă în mod valabil. De aici urmază că deoc legea această n'a fost adusă în mod valabil, ea nici nu e valabilă, — ér fiind nevătăbilă, nu poate avea nici putere obligatorie.

§ 173 din codicele penală dice: că acela comite delictul de agitare contra legii, şi este a se pedepsi cu închisoare de stat până la cinci ani, care atacă puterea obligatorie a legii în modul prevădută în § 171, adică: în publicu său prin espunerea la privirea publică, în vre-o adunare, cu cuvântul, sau prin răspândirea de tipăritură, scriere, tablouri.

Cumcă în Memorandul a fost atacată o lege fundamentală a patriei noastre, adică valabilitatea articulelor de lege despre uniune din 1848, această este arătată deja în cele de mai sus. — Pentru a constata fapta de delictul de agitaţiune circumscrisă în § 173 din codicele penală, mai trebuie arătat numai aceea: că în care mod, cuprins în § 171 al legii penale, s'a făcut atacarea puterii obligatorii a legilor despre uniune? Spre scopul acesta mă provocă la acea faptă constatată: că în cazul de faţă, atacarea valabilităţii şi a puterii obligatorii a legilor despre uniune, s'a întâmplat în Memorandul român, devenit cunoscut, prin răspândirea tipăriturii indicate mai sus.

Răspândirea aceleia însă, după actele de investigare, s'a efectuată așa, că esemplarele tipărite la ordinul așa numitului comitet executiv de 25 al partidei naţionale române, s'au împărţit parte prin personalul Tipografiei așa numitului „Institutul tipografic” din Sibiu, în localităţile Tipografiei, parte s'au răspândit aiurea la ocazii, — ér în diferitele ţinuturi ale ţării s'au trimis spre răspândire singuraticilor omeni de încredere din provincia desemnaţi de numitul comitet de 25 — şi prin cei din urmă s'a împărţit mai ales între locuitorii români. Pe lângă această o altă modalitate a răspândirii Memorandului a format-o şi aceea, că esemplarele acestuia în limba germană, franceză şi română s'au trimis şi la indiviđi din streinătate, — respective s'au distribuit.

Fiind prin această arătate elementele, cari constituiesc fapta delictului de agitaţiune circumscrisă în § 173 al legii penale,

FOILETONUL „GAZ. TRANS”

Recetă pentru a face o căsătorie.

III.

(Fin e.)

„Timpul trecea; se cânta tocmai piesa penultimă a concertului. Eu examinau în tăcere pe cele două persoane, ce doriau să se căsătorască, şi începusem să mă conving, că ele sunt foarte bine potrivite una pentru alta. George şi d-mna B. pierdeau totă speranţa de a-i pute uni. Imi trecu prin cap o idee nostimă, tocmai când George îi dicea d-nei B. cu un aer trist: „Am pierdut partida!”... şi d-na B. îi răspundea: „Nepotrivire la temperament!” — eu le şoptesc la ureche câte-un: „de unde ştii?” care îi face să tresară pe amândoi de bucurie şi pe urmă mă adresez tare la societate:

— „Mi-se pare, că am pute să facem acum altceva, decât să ascultăm mereu muzica. Să mergem să ne aşedăm a o masă într'un boschet. Eu propun

şi ofer punch societăţii; asta cred că ne va anima puţin.”

Propunerea mea este primită cu unanimitate de voturi. Iau braţul Elenei cu curaj (trebuie să spun, că aproape jumătate din spectatori plecase), ceilalţi mă urmăză într'un boschet şi eu comand o sticlă de punch.

Punchul sosese şi eu servesc pe toţi.

— „Mie-mi place punchul, dice Elena, der eu nu beau nici-odată... mi-e frică să nu mi-se suie în cap.”

— „Ei, dragă, aici nu este locul de-a face mofturi, dise d-na B... decât îţi place bea. Decă ţi-se sue în cap, vei face mâne dimineţă pe leneşa şi atata tot.”

D-lu Apostol, căci așa îl chiama pe ténorul candidat, strigă: „Eu pot să beau punch fără să simt nimic. Eu sunt forte de cap, nimic nu-mi face rău!”

Şi într'adever, că el turna pe gâtul ca într'o bute; şi Elena părea că se obiçnuise, căci nu mai făcea faşone pentru a

bea. În tocmai precum prevădusem eu, punchul îşi făcea efectul; toţi suntem mai veseli ca mai nainte. D-na B. fredona galopul ce cânta muzica, George se legăna pe un scaun, d-lu Apostol vorbea în dreapta şi în stânga şi Elena ride.

— „Pe legea mea, trăiesc muzica, strigă candidatul, ea te mai înveselece... Eu nu dansez din cauza piciorului meu strîmb şi cu toate acestea imi place foarte mult dansul. O singură dată am încercat să joc un galop.der am căzut cu dansătoria mea, şi toţi ceilalţi dansatori au venit peste noi.”

— „Eu”, dise Elena, „nu pot să merg nici-odată după tactul muzicii, n'am urechi, incurc toate figurile şi astfel împiedec pe ceilalţi dansatori... De altfel asta se întâmplă foarte rar; când merg la un bal, nimenea nu vine să mă invite....”

— „Şi pe mine mă refuză totdeauna.”

— „Domni imi dice cămilă.”

— „Damele mă numesc girafă....”

— „Ha, ha, ha!...”

— „Hi, hi, hi!...”

— „Tote mergu bine, diseu încet cătră d-na B. şi umpleam mereu paharele.

— „Elu este mai amabil decât credeam la început”, dise Elena încet cătră d-na B.

— „Ea pare o fată forte cum se cade”, dise Apostol cătră George.

Eu aveam grije de a anima conversaţia.

— „Domnule”, diseu eu cătră Apostol, „d-ta faci pe modestul, der trebuie să convii, că un picior strîmb nu împiedecă pe cineva de a avea aventuri galante.”

— „Asta e posibil; der cătu pentru mine, ele nu au avut nici-odată sfârşit bun. Astfel într'o di vorbeam cu o damă; ea imi dise deodată: Etă bărbatul meu, să fugim, — şi începe să fugă, eu asemenea, bărbatul însă pune mâna pe mine şi-mi trage o bătaie strajnică. Asta m'a făcut să renunţ la amor.”

pentru a stabili pe făptuitorii acușai pentru delictul, imi iau îndrăsnelă a aduce următoarele:

Tipărirea Memorandului în limba maghiară, germană, franceză și română, și distribuirea esemplarelor tipărite în modul arătat mai sus, respective răspândirea lor, a dispus-o așa numitul comitetu executiv de 25 alți partidei naționale române, fiindcă tipărirea și răspândirea Memorandului s'a hotărât în ședințele din 25 și 26 Martie 1892 ale acelu comitetu. Acesta este dovedit prin arătarea, respective mărturisirea conglăuitore a membrilor amintitului comitetu de 25, cari au fost ascultați.

Lista nominală a membrilor desu amintitului comitetu executiv de 25 este următoarea:

- 1) Dr. Ioan Rațiu, avocat, locuitor în Sibiu.
- 2) George Popu de Băsesel, proprietar în Băsesel.
- 3) Eugen Brote, proprietar de tipografia în Sibiu.
- 4) Dr. Vasile Lucaci, preot în Șișesci, de present în prinsore în Budapesta, fiind deținut ca prizonieru pedepsit.
- 5) Demetriu Comșa, profesor, locuitor în Sibiu.
- 6) Dr. Daniil P. Barcianu, profesor, locuitor în Sibiu.
- 7) Septimiu Albini, diarist, locuitor în Sibiu.
- 8) Nicolau Cristea, asesor consistorial, locuitor în Sibiu.
- 9) Iuliu Coroianu, avocat, locuitor în Clușiu.
- 10) Patriciu Barbu, avocat, locuitor în Reghinul săsesc.
- 11) Dr. Teodor Mihali, avocat, locuitor în Deșiu.
- 12) Gavrilă Manu, avocat, locuitor în Bistrița.
- 13) Gavrilă Tripou, avocat, locuitor în Bistrița.
- 14) Mihai Veliciu, avocat, locuitor în Chișineu.
- 15) Aurel Suciu, avocat, locuitor în Arad.
- 16) Dr. Iuliu Terentiu Mera, medic, locuitor în Șiria.
- 17) Gavrilă Lazăr de Purcăreți, protopop gr. cat., locuitor în Careii-mari.
- 18) Vasile Ignat, avocat, locuitor în Beiușiu.
- 19) Rubin Patifia, avocat, locuitor în Alba-Iulia.
- 20) Dr. Aurel Popoviciu, medic, locuitor în Sibiu.
- 21) Basiliu Rațiu, vicar gr. cat., locuitor în Făgăraș.
- 22) Ludovic Csato, avocat, locuitor în Blăși.
- 23) Gerasim Domide, preot gr. cat., locuitor în Rodna-veche.
- 24) Alesandru Filipu, avocat, locuitor în Abrud, — și

25) Dr. Ioan Nichita, avocat, locuitor în Zelau.

Atunci așa-dără, când comitetul de 25 a hotărât și a luat spre efectuare răspândirea Memorandului în limbile română: germană, maghiară, italiană și franceză, care cuprinde negarea legalității și puterii obligătore a legii despre uniune, membrii numitului comitetu au comis delictul de agitațiune cuprins în §§ 173 și 171 ai codicelui penal, a căru făptuire stă în răspândirea tipăriturei, care cuprinde în sine atacarea puterii obligătore a legii.

Dintre membrii numitului Comitetu de 25, murind în intervalu de timp Gavrilă Manu și Ludovic Csato, contra lor nu pot ridica acuză.

Ridică însă acuză, pentru comiterea aceleia, pe baza §§ 171 și 173 citați mai sus, contra membrilor desu amintitului comitetu de 25 numiți mai jos, — și anume contra lui:

- 1) Dr. Ioan Rațiu, avocat, locuitor în Sibiu.
- 2) George Popu de Băsesel, proprietar și locuitor în Băsesel.
- 3) Eugen Brote, propr. de Tipografia, locuitor în Sibiu.
- 4) Dr. Vasile Lucaci, preot în Șișesci, der de present deținut, pentru împlinirea pedepsei, în închisore în Budapesta.
- 5) Demetriu Comșa, profesor, locuitor în Sibiu.
- 6) Dr. Daniil P. Barcianu, profesor, locuitor în Sibiu.
- 7) Septimiu Albini, diarist, locuitor în Sibiu, de present în închisore de stat din Seghedin, ca prizonieru de stat.
- 8) Nicolau Cristea, asesor Consistorial, locuitor în Sibiu.
- 9) Iuliu Coroianu, avocat, locuitor în Clușiu.
- 10) Patriciu Barbu, avocat, locuitor în Reghinul săsesc.
- 11) Dr. Teodor Mihali, avocat, locuitor în Deșiu.
- 12) Dr. Gavrilă Tripou, avocat, locuitor în Bistrița.
- 13) Aurel Suciu, avocat, locuitor în Arad.
- 14) Mihai Veliciu, avocat, locuitor în Chișineu.
- 15) Dr. Iuliu Terentiu Mera, medic, locuitor în Șiria.
- 16) Gavrilă Lazăr de Purcăreți, protopop greco-catolic, locuitor în Careii-mari.
- 17) Vasile Ignat, avocat, locuitor în Beiușiu.
- 18) Rubin Patifia, avocat, locuitor în Alba-Iulia.
- 19) Dr. Aurel C. Popovici, medic, locuitor în Sibiu.
- 20) Basiliu Rațiu, Vicar gr. cat., locuitor în Făgăraș.
- 21) Gerasim Domide, preot gr. cat., locuitor în Rodna-vechi.

22) Alesandru Filipu, avocat, locuitor în Abrud.

22) Dr. Ioan Nichita, avocat, locuitor în Zelau

și în legătură cu acesta, der mai alesu cu scopu de-a sprijini acuză contra lui Eugen Brote, mai relevă și aceea: că după mărturisirea lui Nicolau Romanu, el, Eugen Brote, a fost acela, care a dat deosebită misiune și îndrumări lui Nicolau Romanu referitor la distribuirea esemplarelor din Memorand, — și care a efectuit în special hotărârea comitetului de 25.

Pe baza citațiilor §§ din codicele penal, acuză mai departe, asemenea pentru delictul de agitare prin răspândire, ce se cuprinde în atacarea puterii obligătore a legii despre uniune, pe:

Nicolau Romanu, funcționar de bancă, locuitor în Sibiu, care după mărturisirea sa proprie a efectuit personalu distribuirea esemplarelor în mai multe limbi a Memorandului, în diferitele ținuturi ale țării și în streinătate, — și din acele el însuși a împărțit mai multe esemplare.

Tot pentru acestu delictu acuză mai departe, pe Ioan Munteanu, funcționar de bancă, proprietar și locuitor în Hațeg, care, după propria lui mărturisire, a distribuit 20 esemplare din Memorand, ce le-a primitu dela protopopul gr. or. Romul Crainic;

Contra lui Dionisiu Romanu, candidat de avocat, locuitor în Mediaș, care după mărturisirea lui proprie, a distribuit între cunoscuții săi 25—30 esemplare din Memorand, ce i s'au trimis cu posta din tipografia din Sibiu, numită „Institutu Tipografic“;

Contra lui Ioan Duma, preot gr. or., locuitor în Săcalu, care după mărturisirea sa proprie, primind cu posta din Sibiu 4 esemplare din Memorand, 2 le-a distribuit;

Și acuză în fine pe Romul Crainic, protopop gr. or., locuitor în Dobra, care după propria lui mărturisire, din esemplarele de Memorand, ce le-a primitu din Sibiu, a distribuit însuși, er din acele a dat spre distribuire 20 esemplare și lui Ioan Munteanu, locuitor în Hațeg.

După toate acestea, pe lângă acuză de sub 1) a actelor de investigație, rog cu onore, pe d-lu președinte de tribunal, ca judecătoria de presă, ca să fixeze o zi pentru pertractarea acestui procesu de presă inaintea Curții cu jurat, a cita la acea pertractare pe numiți acușai, imănându-le și câte-unu esemplar din actul de acușatiune, — și a binevoi să mă încunoscianțe și pe mine despre împlinirea acestora.

Clușiu, 6 Decemvre 1893.

Vita Săndor,
procuror superior reg.

Cestiunea națională în camera română.

Cu ocaziunea dezbaterii asupra răspunsului la Mesagiul Tronului, deputatul N. Fleva, în ședința dela 7 Decemvre v., a adus în discușiune cestiunea națională în Cameră. D-sa a criticat răspunsul datu de ministrul de ester e Lahovari, d-lui D. Sturdza, și a terminatu dicend, că politica de pace a triplei alianțe nu va pute ave rezultat practic, câtu timp nu se va face dreptate Românilor transilvăneni.

În ședința dela 8 Decemvre v. deputatul M. Balșu dise, că nu e vorba de revindicări, nici de intervenirea guvernului în afacerile interiore ale statului vecin, ci de o cestiune care interesază pe Români și ca stat și ca națiune. E indiferentă ceea ce va răspunde guvernul și e destul ca strigătele de protestare să fiă audite de cei ce au puterea pentru a îndrepta lucrurile.

Discușiunea se continuă.

Din Senatul român.

Discușiune privitoare la cestiunea română.

Discursul ministrului de esterne Al. Lahovary. (Urmare).

Să venim acum și la această cestiune a Transilvaniei. Der dăna de astăzi a început? V'ați ilustrat printr'âna când erați la guvern. Aci voui fi mai indulgent cu d-vostre. Cu câtu v'am condamnat în cestiunea israelită, cu severitate și fără circumstanțe ușurătore, cu atât voui scusa, voui pricepe până la un punctu ore-care politica d-vostre în cestiunea Transilvaniei, când erați la minister. Inse să-mi permiteți să pricep mai puțin această politică când sunteți în opoșiune. Der ce? Și în afacerea acesta încă odată ați împins prudenta și represiunea pre departe, căci totdeuna împingeți lucrurile pre departe. În opoșițiune sunteți pre îndrăsnit, la putere pre temători, totdeuna pasionați; mai mult ascultați de interesul și de furia momentului, decât de marile principii ale dreptății și ale indulgenței generale, care ne fac blândi cu omeni și cumpetați cu împrejurările. Atunci erați ministru, aveți portofoliu, ve aflați bine, erați de apră nouă ani la putere, doriați să mai stați și găsiți forte supărători pe acei, cari veneau să vă turbure liniștea și să vă arunce în cale cestiuni internaționale și periculoase. Atunci nu i-ați tratat cu blândetea care am avut noi față cu dăna, deși amenințați câte-odată chiar să răspundem față cu puterile vecine, cu cari avem relațiuni corecte și amicale, ca Austro-Ungaria, de aceste agitațiuni prea fără măsură, manifestațiuni pre violente.

Ei bine, aprăpe e cămașa, der mai aprăpe pielea; noi avem mai cu sémă răspunderea siguranței și demnității statului românesc; înainte de toate liniștea și datoriele internaționale ale Regatului românesc. Ne supără câte-odată aceste manifestațiuni și D-șeu scie că nu ni-le-ați cruțat, v'ați servit de entuziasmulu naturalu al tineretii și în locu de a conduce și modera, ați ațitat-o și ați împins-o.

— Nu inse și la căsătoria!
— Elu zimb și aruncă o privire asupra Elenei. Toți erau veseli și dispuși, er prietinu Apostolul vorbea mereu, întrepundându-se numai pentru a duce paharul la gură, ceea ce se întâmpla forte desu.

Am petrecut astfel mai bine de o oră în boschetu; concertul se isprăvise, noi inse vorbiamu așa de animați și de entuziasmați, încâtu țineam forte bine locu muziceii. — Elena mereu repeta: „Der șeu e forte amabilu domnul ăsta!“

Și d-lu Apostolul dicea în fiă-care momentu: „Acastă domnișoră mi-se pare cu multu mai drăguță, de când suntemu aici.“

De-odată începă să pice picătură mari de ploă în paharele năstre.

— „Oh, Dăme! vine o furtună,“ strigă d-na B., „și eu, care sunt cu pālăria mea cea nouă lilas!...“

— „Și eu cu rochia mea cea mai frumoasă,“ dise Elena.

— „Venit sub această verandă, dăme-
nelor, aici suntemu la adăpostu, și pe urmă ploă o să trecă“....

— „Eu nu credu să trecă așa repede, disei, de-altmintrelea este 11¹/₂ ore și ar fi bine să găsimu o trăsură“

— „Unu-spre-dece și jumătate!... Dăme ce repede a trecut vremea.“

D-lu Apostolul dă brațulu Elenei, pentru a-o conduce sub verandă, și ajungend acolo, fiă că era zăpăcită, fiă că nu mai scia ce face, ea nu lăsă brațulu cavalerului ei.

Furtuna devenia din ce în ce mai turbată; eu alergu la pōrta grădinei, acolo nu gasesc, decâtu o trăsură; o oprescu și mă întorc la societate.

George și cu d-na B. se ocupau ca să-și ridice hainele pentru a nu fi udați de ploă, eu facu de departe unu semn lui Apostolul, elu alergă la mine împreună cu Elena, îi scot pe amândoi din grădină, îi duc la trăsura și îi sui în ea.

— „Der d-na B?... bălbăi Elena.

— „Nu te îngrij de domnia-sa; ea
șede în altă parte și o voui conduce eu acasă“.

— „Der d-lu George?“....

— „Elu a plecatu deja“.

— „Der...“

— „Der...“

Mă facu, că nu o aud și trântescu portiera trăsorei. Punchul, furtuna, iuțela cu care îi luasem: toate acestea îi amețise, și birjarul, căruia îi dădusem adresa Elenei, porni în galopul cailor, fără ca ei să aibă timp de a se reculege.

Mă întorsei la d-na B.

— „Unde este Elena, mă întrebă, ce ai făcutu cu ea?“

— „Am măritat-o“.

— „Glumesci?“

— „Facu prinsore, că ea se va mărita cu d-lu Apostolul“.

— „Adevărat? Der unde sunt ei?“

— „Au plecatu cu trăsura amândoi“.

— „În trăsura amândoi, maică prea curată! ce ai făcutu?“

— „Ce-am făcutu am făcutu bine..., căsătoria se va face îți garantez eu. D-ta te vei alege cu rochia puțină șifonată, cu pālăria nițel ploată, pentru-că nu mai este nici o trăsură“.

— „Nu-mi va păre rău de asta, numai să reușesc; der îți spun drept, că n'am mai vedut căsătoria să se facă în chipul ăsta.“

O lună după asta, predicarea mea a devenit faptu împlinit; D-șora Elena a devenit M-me Apostolul.

Etă singura dată când m'am amestecat și eu într'o afacere de căsătoria; atăta lume își sparge capul și-și perde vremea pentru a ajunge la scopul ăsta; și cu toate acestea, rețeta mea este forte simplă: nu trebuie decâtu câte-va sticle de punch.

Localisat de: G. P.

În loc că bătrânii să tempereze pe tineri, am ajuns în țară la noi ca studenții să fie mai înțelepți de cât șefii încărcați în lupte politice. (Aplause).

Dacă ne supărăm și noi și intrăm cu sila în adunările d-voastră și le risipim? Dacă luăm câți-va din cei mai turbulenți și i alungăm peste graniță? ce strigăte ar fi fost dela un capăt altu țerei la celalalt!

Cu toate acestea putem să spunem, că manifestările din timpul d-voastră erau mult mai puțin întinse și mai puțin neliniștitoare decât în timpul nostru, fiindcă deși putea proclamațiile care s'au făcut atunci erau foarte violente, d-voastră știți că se reduceau la nimic, că erau opera a 2 băieți, tineri studenți, Ocășanu și Secășanu, și ceilalți pe care i-ați expulsat împreună erau culpabili numai că le-au pus la post. Dovadă că pe acest motiv ați revocat mai îndată expulzarea lui Droci și Corneanu. Câtă despre Ciurcu tatăl și fiul ați voit să vă răbunați, nu de irredentismul lor pretins, ci de necazurile care vinele făcea „l'Indépendance Roumaine“, foia de opoziție, redactată într-o limbă cunoscută în afară.

Ați expulsat peste frontiera pe acești oameni, care cu manifestările lor neopurtive vă turburau în întocmirile d-voastră politice de pe atunci — foarte bine chibzuite, poate. Ați fost interpelați în această chestiune și, lucru ciudat, d-lu Cogașnicu vorbea aproape cum vorbește azi d. Sturdza, cu mai multă talent și mai multă autoritate, er d-lu I. Brătianu răspundea, îndrăznesc să adaug, aproape cum răspund eu astăzi, cu mai puțin talent și cu siguranță cu mai puțină autoritate decât d-voastră, d-er cu un sentiment egal, că mi s'implinesc datoria de Român și de ministru, că apăr interesele serioase ale țerei și că împiedec să alunec pe un povernișu fără margini, să intre într-o politică plină de pericole și de obscuritate, în care scim unde plecăm, d-er nu scim unde ajungem.

Etă, d-lor, ce dicea I. Brătianu: „Am dîșu totdeauna Românilor de peste Carpați...”

Ascultă, d-le Sturdza, aceste cuvinte dintr-o tombe de dincolo de mormânt, care pentru d-voastră, cel puțin, trebuiesc să aibă autoritate mare. Eu cred că sunt cele mai bune:

„Am dîșu în totdeauna Românilor de peste Carpați: să nu voiați ca d-voastră să vă direcționați politicele noastre. Noi, care cunoșcem țera, care din generații în generații am luptat ca să aducem această țară unde este, să ne lăsați în pace să ne regulăm noi politica noastră, căci noi nu venim să vă dăm lecție d-voastră, nu ne amestecăm în luptele care le aveți în contra Ungurilor și Sașilor și numai atunci ați ave dreptate să vă amestecați în afacerile noastre, dacă ne-am amesteca și noi în luptele d-voastră“.

Și mai departe:

„Onorabilul d-nu Cogașnicu ne vorbea despre membrii Academiei române, care sunt de dincolo de Carpați. În adunarea venit la mine d-lu Babeș și alți membri de dincolo al Academiei române mi-au pus chestiunea aceasta: Ce faci tu noi? Eu li-am răspuns: când un om d'abia își cultivă grădina lui, ar fi rău să neghiobu să meargă să cultive și grădina vecinului său. Atunci d-lu Babeș și alți cei-alți mi-au dîșu, că am dreptate în dorința tuturor Românilor este ca cu toții să lucrăm pentru dezvoltarea și prosperitatea României“.

Vă să dîcă îndoită intervenire și dintr-o parte și din celalalt, cum dicea Ioan Brătianu. D'abia mi cultivă eu grădina mea și n'am să mă amestec în grădina altuia; căci precum sunteți voi necompetenți să cunoșce nevoile noastre, legăturile noastre, puterile noastre, așa și noi nu cunoșcem intențiunile voastre, mijlocele voastre de luptă, puterile voastre.

Nu știți ce trebuie să facem, nu știți cum să facem; asemenea și noi am fi neputincioși dacă ne-am amesteca în luptele voastre de peste Carpați și v'am dîce — că dicea d-lu Sturdza er — cutare premeditație a voastră e bună și cutare e rea și răgărată.

Acosta ați pute să-o faceți, d-le Sturdza, când guvernul ungar de o parte și populația română din Transilvania de altă parte v'ar fi luat drept arbitru în cererile voastre.

Ast-fel răspundea d. I. Brătianu, și Sturdza, care era alături pe bancă cu Brătianu, ce făcea? D-sa era așa de conștient de ce dicea șeful său în această chestiune, încât i da un sprijin, ca totdeauna cam exagerat și cam violent. D. Sturdza nu avea sângele rece al lui Brătianu și se discute această chestiune cum a discuta o chestiune de simpatie, și pregetu, ce poate și ce nu poate să facă independent al României să

facă în chestiunea Transilvaniei. D. Sturdza ar fi înțeles, că nu e permis ca membrii români, să nu ia parte la acele desbateri și să nu-și spună francu convingerile lor. — În deosebire a tragem atențiunea membrilor români asupra punctului 49, după care „societatea carpatina ardelenă“ se oferă a da mână de ajutoriu la schimbarea (maghiarizarea) numelor comunelor din comitat; a punctului 56 a com. Făgărașu relativ la introducerea cu grabire a administrației de stat pentru Transilvania și a punct. 60: după care se va lua în desbateri faimosa propunere a comitatului Clușiu, de a se sprijini petițiunea privitoare la suprimarea uneltirilor preinșilor agitatori naționali români.

(Va urma.)

Cătră reprezentanții români ai congregațiunii comitatului Huniădorei.

Subscriși, în înțelegere și cu alți soți și membri ai congregațiunii, ni-am luat voi în două rânduri a apela la membrii partidului național român din comitatul nostru, invitându-i cu graiu viu, în scrisori private și prin apeluri publicate în ziarele române, ca să ia parte la conferințele convocate de noi și acolo să desbatem multe chestiuni politico-naționale și în special, ardețorele chestiuni administrative, ce ne ating pe toți atât de aproape.

Cu durere însă constatăm, că intențiunile și stăruințele noastre, n'au produs acele rezultate, la cari ținteam noi și la cari trebuie să țintescă fiecare Român, conșciu de datorințele sale românești. Vitregă și aproape insuportabilă situațiune politică de azi, ne dovedește în destul, că mare este lupta, ce avem să-o suportăm, prin urmare este de datoria noastră, ca să nu mai neglijăm ceea ce am neglijat până aci, ci pericolele fiind iminente, să ne strângem rindurile și astfel să primim și să respingem nenumăratele lovituri, ce ni-se măsură zilnic, pe toate terenurile vieții publice.

Cine nu vede și cine nu simte azi, că adversarii noștri politici par a fi perdat totu cumpătul și orbiți de puterea, de care dispun, nu-și mai dau seamă de ceea ce fac și deci nu ne mai slăbesc nici pe un moment, — ba în orbia lor n'au considerațiune nici chiar față de aceia, care — fiă din ori ce motiv, — au fost necurmat în taberele lor, făcându-le bune servicii, în contul și în detrimentul nostru.

Și dacă este așa, — și așa este, — vă întrebăm, ne este nou permis, ca în fața acestei situațiuni să mai stăm nepăsători? Țere este bine și în interesul nostru, ca să permitem adversarilor noștri politici, aici într'un comitat locuit de peste două sute de mii Români, a tracta cu noi astfel, precum au tractat mai ales de un timp încoco? Cine ne poate opri, ca pe terenul legal să nu apărăm drepturile noastre și să nu ne spunem convingerile fără frică?

Vor fi, durere, între noi și da aceia, care nici pe terenul legal nu vor avea tăria a-și exprima convingerile și a-și da voturile lor, decât după voia celor dela putere, — d-er acei nefericiți să nu credă, că răsplata lor va fi mai mare ca a celor, care cu bărbăția vom apăra cauza română, — eră cei ce și-au pus încrederea în ei, îi vor pretui după merit. Dacă ei ori ce vor dîce, una să și-o însemneze bine: că în împlinirea datorințelor naționale nu poate face nimeni excepțiune și nu poate fi nimeni dispensat!

Vor fi și între noi și da aceia, care la toate ocaziunile se laudă cu iubirea lor de neam, d-er când e la luptă drăpă se dau la o parte și se mulțumesc cu a face mai multă sfară, decât ispravă. Pe unii ca aceștia încă îi vom cunoșce și-i vom considera de ceea ce de fapt sunt.

Ne place însă a crede, că majoritatea absolută a inteligenței noastre este p-trunsă de gravitatea situațiunii, în care ne aflăm și deci fiă-care va grăbi a dovedi prin fapte, că sunt și vor a fi la posturile lor!

În momentul, când scriem, ni-a sosit convocarea vice-șpanului la adunarea generală, pe ziua de 28 Decemvre a. c. În acea convocare vedem 62 puncte, precum: I. publicarea legilor sancționate; II. ordinațiunii ministeriale; III. Cause interne; IV. Cause comunale, cause apelate și petițiuni, și în fine, V: Scrisori dela alte comitate.

Câte interese mari, poate chiar vitale, nu cuprind aceste puncte, ce au să se desbată și să se delibereze, poate în defavorul nostru? Cei ce cunosc factorii administrativi dela noi și intențiunile, ce le

facă în chestiunea Transilvaniei. D. Sturdza ar fi înțeles, că nu e permis ca membrii români, să nu ia parte la acele desbateri și să nu-și spună francu convingerile lor. — În deosebire a tragem atențiunea membrilor români asupra punctului 49, după care „societatea carpatina ardelenă“ se oferă a da mână de ajutoriu la schimbarea (maghiarizarea) numelor comunelor din comitat; a punctului 56 a com. Făgărașu relativ la introducerea cu grabire a administrației de stat pentru Transilvania și a punct. 60: după care se va lua în desbateri faimosa propunere a comitatului Clușiu, de a se sprijini petițiunea privitoare la suprimarea uneltirilor preinșilor agitatori naționali români.

Aceste trei puncte caracterizează de ajuns situațiunea noastră politică și ne pun în pozițiune a vedea, unde au ajuns azi lucrurile și la noi.

Dreptu aceea vă rugăm, ca avându în vedere multe și însemnate interese naționale; avându în vedere responsabilitatea noastră față cu alegătorii și cu neamul nostru, — avându în vedere, că suntem avisați numai la puterile noastre proprii, să binevoiați a lua parte la conferința prealabilă, ce-o vom ține în 27 Decemvre a. c., după ameză la 6 ore aici în Deva.

Cu frățescă salutare:

Deva, 18 Decemvre 1893.

Dr. Alexandru L. Hosszu, F. Hossu Longimă membru în congreg. membru alu congreg.

Al. Moldovană, membru în Congr.

SCIRILE ȚILEI.

— 10 (22) Decemvre.

Acușatii pentru Memorandul au făcut, precum ni-se comunică, recursu în contra actului de acușatiune, imănatu lor în zilele acestea, pentru incompetență.

— 0 —

Alte procese. Ni-se raporteză din Sibiu, că procuratura din Clușiu a intentat deja procese de presă pentru aderența cătră condamnații în procesul „Replicei“, apărută în nr. 204 alu „Tribunei“ și dată din Valea-Bărgăului. Invățătorii, care au subscriș acea aderență, au fost deja, precum scim, suspendați din post, prin ordinu ministerialu.

— 0 —

Institutele de bancă din Clușiu sunt, după cum se comunică, în mare încurcătură, pentru-că pe de-o parte deponenții, în urma neîncrederei, ce cresce mereu, au început să-și ridice capitalurile, er pe de altă parte acestea se angajaseră în mai multe întreprinderi, precum: tramvaiul din Clușiu și exploatarea pădurilor din Năsăud. În zilele acestea s'au început negocierii în Budapesta pentru a li-se procura institutele din Clușiu mijlocele necesare și acestea au avut succesul dorit. Precum se spune, Institutul general de credit ungar, Banca comercială din Pesta și Casa de economii, s'au declarat gata de a pune la dispozițiune mijlocele necesare pentru satisfacerea trebuințelor pieței Clușiu și s'au și trimesit 250,000 fl. Aceste institute s'au angajat, de a susține piața Clușului, după ce s'au convins și și-au procurat ore-care siguranță. Astfel n'a mai fost lipsă de o intervenție a guvernului, pentru a face unu avansu din cassa statului.

— 0 —

Ce ceru Rutenii? Din Viena se telegrafiază, că deputatul Romantzuk, președintele clubului rutean, a declarat înainte unui diarist, că în Februarie viitoră va începe pertractările cu clubul polon. Rutenii pretind: introducerea limbei rutene, ca limbă oficială, în Galiția; înființarea de școle paralele la școlile medii și introducerea limbei rutene, ca limbă de propunere la universitatea din Lemberg.

— 0 —

Despre excursiunea la Clușiu a studenților români dela gimnaziul din Blășiu vom publica în numărul de mâne unu nou raportu, pe care l'am primitu dela Blășiu și care ne dă amănunte asupra pri-

mirei lor din partea „Karpategylet“-iștilor.

— 0 —

† Dr. G. Asachi. Cu adencă părere de rău înregistrăm trista știre, ce șosece dela Parisu, că renumitul medic și profesor universitar român G. Asachi a încetat din viață în urma unei insuficiențe aortice, de care suferea de multu timp. Adresăm condolențele noastre sincere întristatei familii!

— 0 —

Prelegere publică. Duminecă în 12 Decemvre v. dela 4-5 ore va ține d-lu prof. Pompiliu Danu, în sala cea mare a școlilor române, o prelegere publică „despre puterea credinței“.

— 0 —

„Lumea literară“, foia beletristică-literară, ce a apărut în cursul acestui an la Gherla, sub redacțiunea d-lui George Simu, a încetat de a mai apăre din cauza lipsei de abonați.

— 0 —

Baronul A. Rotschild—anarchist. Se scrie din Parisu, că o foia antisemită de acolo ar fi denunțat pe br. Rotschild, ca anarchist, și că ar sta în relațiuni secrete cu anarhiștii. Foia își justifică denunțarea sa pe faptul că s'a găsit de curend în hârtiile cunoscutului anarchist Pournadre, o cartă de vizită a baronului Alfons Rotschild, pe care erau scrise cuvintele „cu mulțumitele mele.“ — Afacerea însă se lămuri numai decât. Br. Rotschild i-se întemplantă de curend unu accidentu la o vânătoare. Multă lume l'a felicitat pentru fericita scăpare. Acei cari îi făceau vizită își inscriau numele pe o listă, ce era espusă în palatul lui Rotschild, și în schimb primeau dela camerierul lui cărți de vizită cu mulțumitele baronului. Astfel ajunse Pournadre în posesiunea unei astfel de cărți de vizită. Baronul Rotschild nu este prin urmare anarchist, lucru de care de altmintelega nici nu are necesitate.

— 0 —

Petrecerea cu tombolă, arangiată de Reuniunea femeilor pentru înfrumșetarea bisericii gr. cat. din Sibiu la 25 Nov. n. c. a dat unu venit curat de 289 fl. v. a. Lista obiectelor sorțite, pe care am primit-o azi, o vom publica într'unul din numerii proximi.

O ciudată sentință contra „agitării pe calea pressei“.

Deva, 21 Decemvre 1893.

Tribunalul regescu din Deva, ca foru criminalu, pe basa §. 62 din codul penalu ungurescu, după o pertractare obosită, confusă și în mare parte de unu coloritu politicu, declarându-se de competentu a judeca și în cause de agitare comisă pe calea pressei, azi după ameză la 5 ore, a judecat, prin sentință, ca numerii 8 și 9 din revista „Românische Revue“, din a. c., să se casseze și să se nimicească, și anumitu cassarea și nimicirea s'au pronunțat asupra esemplarelor complete, ce eventual s'ar afla la autorul, la tipografulu, la librăriul și la colportor.

Er esemplarele, ce s'ar afla la prenumerații, sau alți privați, să fiă scutite de sequestrare și nimicire.

Cele 4 esemplare, sequestrate cu ajutorul poliției și cu interveniunea procurorului, fiindcă deja sunt în posesiunea autorității judecătorești, — cuprindându cunoscuta Replică și astfel avându conținut de agitare, — asemenea s'au judecatu a se nimici.

S'a înaintat recursu.

Coresp.

Literatură.

„Elena“, cunoscutul romanu de Dimitrie Bolintineanu, ediție nouă, împărțită, în două volume, cuprindându în totalu 312 pag., cu mai multe ilustrațiuni în textu. Prețulu ambelor volume 4 lei. De vânzare la editura diarului „Universulu“ din București (Strada Brezoianu), se poate însă procura și dela librăria Ciurcu din Brașov cu prețulu de 2 fl.

